

A török nyelv idegen elemei.

(Második közlemény.)

bogumliča, növénynev, ZEN. MIKLOSICH a szó előrészében a szláv *bogo*-t sejtí, utórészére pedig a szerb *mliječ*, *mlječika*, cseh *mlěč*, *mlič* növényneveket említi fel.

bojar, *bujar*, bojár ZEN. A törökbe az oláh nyelvből került át. V. ö. *vulah bojarî*, oláh úr. Így nevezik különben a szerb és albán urakat is.

bojnuk, harcos, guerrier. BARBIER a *vojnuk* (szl. *vojnîk*) vulgaris alakjának tartja, de nem lehetetlen hogy a magy. *bajnok* átvételével van dolgunk.

bono, *bon* SAM. Az olaszból átvett irodalmi műszó (*buono*), v. ö. *ačik bono*, nyílt bon.

bora, vihar, orkán, orage, ouragan SAM. Az olaszból (*bora*) átkerült szó, mely megvan a szláv nyelvekben is. V. ö. görög βορέας. *Bora patladi*, vihar tört ki.

borda, oldal, a hajó külső oldala, bord. BARBIER DE MEYNARD az olasz *bordo*-ból származtatja, v. ö. magyar *borda*.

borgos, kastély, torony, château, tour BARB. A görög szó, mely a töröknek alapul szolgált, πόργος-nak hangzik, v. ö. *Burgas* (helynev).

boroš, melltű, broche BARB. Újabbkori átvétele a francia *broche* szónak.

borsa, börze, bourse BARB. Újabbkori átvétel az olaszból, v. ö. *borsa ojunu* agiotage.

božuk, karácson, noël ZEN. E használatban nem levő szót ZENKER és utána MIKLOSICH a szláváságból eredtetik, v. ö. bolg. *božič*, szerb *božić*.

branka l. *pranga*.

bravo, helyeslő felkiáltás BARB. Újabb átvétel az olaszból, török synonymja a perzsa eredetű *aferim*. V. ö. *bravo çaiřmak*, bravót kiáltani.

brizola, *pırzola*, sült juhhus, mouton cuit, cotelette SAM. Átvétel az olaszból, v. ö. olasz *braciola*, velencei *brisiola*.

bugals, *buglusun* ökörnelyv (növény), *anchuta officinalis*. ZENKER e szóban a görög βούλασσον-t látja.

Bugdan, Moldva, Moldavie ZEN. *Bugdan vojvodasi*, Moldva vajdája, *Bugdan beji*, Moldva fejedelme. MIKLOSICH a szláv *Bogdan* személynevet látja benne, mely különben a magyarban is megvan.

buhař, uhu, hibou. ZENKER után MIKLOSICH szláv átvételnek tartja e szót, a mai törökségben ismeretlen.

bukal, palaczk, pohár, bouteille, bocal, BARB. *Bir bukal šarab*, egy palaczk bor. Újabbkori átvétele az olasz *boccale* szónak.

buranđa, *borrago officinalis*. MEYER e szót az új-görög *μυράντζα* és olasz *borage*, *borrace* szókkal hozza összefüggésbe.

burnus, *burnuz*, könnyű köpeny, manteau de laine légère BARB. Az arabból került török szót MEYER a biz. βίρρος, lat. *birrus*-szal hozza kapcsolatba.

büritis, *büritis*, tűzkő, *pierre à feu* ZEN. Átvétele az új-görög *πυρίτης*-nek. V. ö. *barut*.

büvanda, orvosság, tisane BARB. Újabbkori átvétele az olasz *beranda* szónak.

çaganos tengeri rák, *cancer* BARB. — BUDAGOV e szót görög eredetűnek tartja, v. ö. *τσαγανός*. A *Lehçe* a *çakmak* igéből származtatja, de hibásan.

çakal, sakál, *chacal*; újabb francia átvétel.

çakalos, *pierrier*, *petit canon*, köszóró ágyú. Úgy látszik, hogy a magyar *szakállós*-sal (szakállas ágyú) van némi összefüggésben.

çaket, *žaket*, *zubbony*, felöltő, *redingot* BARB. Újabb átvétele a francia *jaquette*-nak.

çumariva (hajós műszó), *commandement pour hisser les gréements*. BARBIER az olasz *cima* (*chiama*) a *riva* kifejezésből eredteteli, mely velenceiesen *ciama*-nak hangzik.

çar, *czár*, *tzar*; *moskov çari*, az orosz *czár*, *çariçe*, a *czárnő*; *çareviç* az orosz trónörökös.

çasar, *császár*, *César*, v. ö. *nemse çasari*, osztrák *császár*.

Átvétel a magyarból. Újabban e szó helyett az *imperator* használatos.

čeh, *cseh*, v. ö. *čeh memleketi*, Csehország, *čehli*, *cseh*. Átvétel a magyarból.

čembalo, *čambalo*, tambura, tambour. BARB. Olaszul *cembalo*.

čemento, ezément. BARBIER az olasz *cimento* átvételének tartja.

čete, kirándulás, rabló kirohanás, excursion, course, razia. BARB. V. ö. *četeži*, pilleur, *hajdud četesi*, rablókirohanás. MIKLOSICH a szláv, *četa*, *czata*, *čete* magy. *csata* alakokkal hozza összefüggésbe.

četele, rovó pálcza, *taille du boulanger*, *boucher etc.* *tige double de bois* BARB. Két részből áll, melyekre ráróják az árú mennyiségét. Az olasz *cedola* másának tartom, mely a magy. *czédulával* is azonos.

čičaron fecsegő, *bavard*, *prolix* (comme un guide). BARBIER e szót az olasz *cicerone*-ből származtatja, de elfogadhatóbb BON. nézete, mely e szóban az ol. *chiachierone* illetve vel. *ciaciaron* alakot látja.

čima (hajós műszó), *bout de corde*, qu'on jette du bord pour accoster BARB. Átvétel az olasz *cima*-ból.

číneralja (növénynév), *cinéraire maritime* BARB. Olaszul *cineraria*. Török neve *jaban karanfil* vad szegfű.

činko, *czink*, az olasz *zinco* átvétele.

čiriš, *colle*, espèce de pâte employée comme colle Jus. Leginkább Kis-Ázsiában használatos szó, a magyar *csiriz*-zel azonos jelentéssel.

čiroz (*čejroz* BARB.), szárított hal, *čiroz* balfű; új-görögül *τσόπος*. Átvittten igen sovány emberről is mondják.

čigara (*siğara*), *zigaretta*; újabbkori neologismus a francziából.

čirnik (*černik*, *čarnik*), nagyobb fajta bárka, *grand bateau découvert* BARB. MIKLOSICH egybeveti a szláv *čolnek*, *čoln*, *člnok*, *čarnik* magy. *csolnak*, *csónak* szókkal.

čoža, *čoha*, szövet, posztó, drap; BARB. szláv eredetű szónak tartja. V. ö. magy. *csuha*.

čokolata, csokoládé, újabbkori olasz (*cioccolata*) átvétel, v. ö. *čokolatali*, csokoládés.

čotra, *čutura*, *čotora* fa edény, kulacs, *bouteille de bois*

BARB. BONELLI az olasz *ciotola*-ból származtatja. V. ö. magyar *csutura*.

čubra, čübre, (növénynév) hyssope ZEN. MIKLOSICH összeveti a szláv *čubar, čomber*, magy. *czombor*, oláh *čimbru* alakokkal.

čukal, edény, cuirasse, pot BARB. V. ö. új-görög *τσουκάλι*.

čuke (halfaj) Art stőr. HINDOGLU említi ez adatot, melyet MIKL. a magy. *csuka*, szláv *ščuka, štuka*, görög *στούκα* szókkal vet egybe.

dalja, teljes, parfait, complet BARB. V. ö. *dalja demek*, befejezni. BARBIER a görög *τέλεια*-ból származtatja.

daljan, taljan, halfagó eszköz, sorte de cahute pour prendre le poisson BARB. Átvétel az új-görög *ταλίανι*-ből l. BARB.

dama (koczkajáték), jeu de dames, v. ö. *dama taši*, koczkakő, *dama demek, damaia varmak*, befejezni a játékot. Átvétel az olasz *dama*-ból,

damasko, damaskusi szövet, ipek kumaš. *Kamus*.

dantela, csipkekendő, dentelle; újabb franczia átvétel, olaszos végzettel.

davlumbaz, a hajófedélzet hídja, bordages du pont BARB. Előrése a *tavolun*, melyet BARB. külön szónak is ismer, az olasz *tarolone* mása; a *-baz* perzsa szó.

defne, tejne, borostyánfa, laurier, v. ö. görög *δάφνη*.

defter, tefter, füzet, jegyzék, registre, livre de comptes BARB. V. ö. *ana defteri* anyakönyv, *defterdar* (régbben: pénzügyminister). A törökbe perzsa vagy arab közvetítéssel került; eredetere nézve felemlítendő a görög *διφθέρα*, mely bőrt, könyvet, okiratot jelent.

dejmas, fogság, cachot, prison obscure BIAN. — MEYER a görög *δημόσιον*-t látja benne, mely az arab nyelv révén jutott a törökbe.

delfin, dauphin. V. ö. olasz *delfino* és új-görög *δελφίνι*.

demet, csokor, asztag, faisceau, fagot, p. *čiček demeti* virágcsokor, *demetlemek*, asztagba kötni. BARB. e szóban a görög *δεμάτι* változatát látja.

depozito, raktár, dépôt Jus. *depozito etmek*, vmit elhelyezni. Újabb olasz kölcsönzés. Mai nap inkább a *depoj* használatos, mint a *dépôt* mása.

despot, a görög metropolita czíme, métropolitain du synode grec BARB. V. ö. görög δεσπότης.

diak, *dijak*, latin, diakon, *diakē* latinul ZEN. — ΜΙΚΛΟΣΙΧ e szót a szláv *djak*, *dijak*, magy. *diák*, *deák*, gör. διάκος szókból magyarázza meg. A *diakos*, *diakoz* szó a görög διάκος átvétele.

diba, selyemszövet, étoffe de soie Jus. A perzsából került, a hová görög réven jutott el.

dihim, perzsa korona, tiare BIAN. E szónak, mely a perzsából jutott a törökbe, a görög διάδημα az alapja.

dikel, fejsze, hoyeau BIAN. V. ö. új-görög δίκελι.

dinar, aranypénz, monnaie BIAN. A keleti nyelvekbe a bizancz δηνάριον-ból került.

diploma diplôme. Újabb átvétel, nemkülönben *diplomat* diplomata, furfangos p. *diplomat bir adam*, furfangos egy ember; *diplomatik* diplomata.

dirhem, négyszázad része a török okkának, dragme BARB. A keleti nyelvekbe a görög δραχμή-ből került.

dozana, vám, vámház, douane; átvétele az olasz *dogana*-nak, melyet NARDUCCI perzsa eredetű szónak tart, s a *dükjan*-ban látja őset.)*

doktor, orvos, médecin; *doktorluk etmek*, orvoskodni; újabb és széltében használatos francia átvétel.

domates, *tomates*, paradicsom, tomate; az új-görögben τομάτα, plur. acc. τομάτες.

dože, a velencei és genuai köztársaságok fejei, *doge*; annak idején gyakori használatú szó volt.

duello, *duvelo*, párbaj, a francia *duel* átvétele. *Kamus*.

duraki, barackfaj, pêche à peau lisse BARB. Arab közvetítéssel a görög δούρακιον-ból való. V. ö. magy. *duránczi*.

duzine, *dozine*, *düzine*, tuczat, douzaine; újabb átvétele az olasz *dozzina*-nak.

efendi, úr, az írástudókat megillető czím, maître, seigneur. E szót a görög εφέντης-ből származtatják, újabb kiejtése εφέντης. E szónak a vocativusából lett az *efendi*.

*) Saggio di voci italiane derivate dall' arabo.

elektrik, elektirik, villamos, villamosság, électricité JUS. *elektirik zijasi*, villamos fény; újabb franczia átvétel.

elenjun (növény), aunée ZEN. A görög ἐλένιον átvétele.

elmas, gyémánt, diamant. MEYER szerint a keleti nyelvekbe a görög ἀδάμας révén került.

engelika (növény), angélique BARB. ZENKERNÉL *angeline*; átvétel a görög ἀγγέλικα-ból.

enginar, árticsóka, artichaut; az új-görögben ἀγκινάρα, mely azonban a törökből is oda juthatott. A perzsában *genger*-nek hangzik.

engurus, ungurus, magyar, hongrois. E szót a keleti népek a görögöktől vehették, v. ö. οὐγγρος.

ergamuni (növény), anémone sauvage ZEN. A görög ἀργεμώνη az arab közvetítésével jutott a törökbe.

eruka, roka (növény), cresson alénois BARB. Új-görögben ῥόκα, ῥοῦκα.

esir, æther, aire. V. ö. *eter, eter ruhi, éther* BIAN. A görög αἰθήρ-ből származnak.

estare, esture, történet, histoire BARB. A görög ἱστορία-ból jutott az arabba és onnan a török nyelvbe. *Esatir-i evvelin* mythologia.

fabrika (vulg. *pavlíka, paluka*), fabrique, *fabrikazi* gyáros. Trapezuntban (Anatólia) e szó korcsmát jelent BARB. Átvétel az olasz *fabbrica*-ból.

faceta (*fuseta*), foglalat, facette dans la taille des pierres précieuses, *altí fasetalı taş* hatfoglalatú kő BARB. Az első alak az olasz *facetta*, az utóbbi a franczia *facette* olaszos átvétele.

fajtun, négyülékes kocsi, phaéton BARB. Átvétele a franczia *phaéton*-nak, melyet újabban a *vatur* (voiture) kezd helyettesíteni.

falaka, fuluka, vesszőzés, bastonnade; *falakaja jatirmak*, a vesszőző padra fektetni, *falaka vurmak*, megvesszőzni BARB. A törökbe került arab szó a görög φάλαγγας-szal van összefüggésben. V. ö. olasz *feluca*.

falso, hamis, faux; *bu iş falso oldu* ez a dolog rosszul sikerült. BON. Az olasz *falso*-ból.

faljanoz, falionos, czethal, baleine BARB. a görög φάλια-ος-ból.

familja, család, rokonság, feleség. famille, maison. Az olasz

famiglia átvétele. Ujabban a *harem* (feleség értelmében) szót a *familja* helyettesíti, de főleg az európaiakkal való érintkezésben.

fanela, fanila, flanelle; fanelaži, flanelkereskedő. Átvétele az olasz *fanella*-nak.

fanta (madárfaj), oiseau au plumage bleu BARB. V. ö. olasz *fanetto*, új-gör. φανέτα.

fanus, lámpa, lanterne BARB., görög φανός-ból.

fantazija, pompa, luxus, exercice équestre chez les arabes BARB. V. ö. olasz *fantasia*.

farmason, szabadkőműves, franc-maçon. Ez utóbbi francia szónak az átvétele.

fasulja, fasulje, paszuly, haricot. V. ö. új-görög φασούλι, ennek plur. alakja φασούλια.

fatora, fatura, faktura, mustra, facture, échantillons BARB. V. ö. olasz *fatura*.

fejlesof, tudákos, bölcselkedő, homme dépravé, impie BARB. Az arabból átkerült alak a görög φιλοσόφος-szal függ össze.

fenar, fenar, lámpa, lanterne; asma fenar, függő lámpa. V. ö. görög φανάρι. Egyúttal egy görög városrész neve Sztambulban.

ferasijun (növénynev.), marjolaine BIAN. Az arabból átkerült szó a görög πράσιον-ból ered.

fereže, feraže, török női felöltő, manteau; az arab szót a görög φορεσία-ból származtatják. l. MEY.

fertig, a török vasúti kalauzok használják a vonat megindításának a jelzésére, innen a kalauzok fertigži neve. Újabbkori német átvétel.

feslijen, bazsalyikom, basilic. V. ö. görög βασιλικόν. Az arab révén jutott a törökségbe.

fidan, hajtás, jeune plante; körpe fidan, gyenge palánta; fidanlık. MEYER a görög φιδάνη szóval hozza összefüggésbe.

filamur (izlamur, oçlamur) hárs, tilleul sauvage BARB. Homályos eredetű szó, a görög φλάμουρι török átvétel is lehet.

filaota, filauta, flauta, flüte. V. ö. olasz *flauto*.

fildekoz, fil d'Écosse, flanelle BARB. Újabbkori francia átvétel.

filinta, flinta. BARB. a német *flinte*-ből származtatja, de valószínűbb, hogy a magy. volt az átadó.

floržin (madárfaj), oiseau de la famille du pinson BARB. V. ö. olasz *frinquello, frongillo*.

fino, kicsi, kedves, tout ce qui est petit et délicat, *fino çoha*, finom szövet, *fino fes*, kis finom fez, *fino köpeji*, öleb. V. ö. olasz *fino*; a görög φίνο török átvétel.

firfiri, biborszínű, purpurin; *firfiri çoha*, biborszövet. V. ö. gör. πορφύρα. A törökbe arab révén került.

filuka, *fuluka*, hajó, feloque, chaloupe. V. ö. olasz *feluca*. Az arab révén jutott a törökségbe.

filuri, *filurin*, tallér, velencei arany, florin; v. ö. olasz *florino*, gör. φλουρί, φλωρί. Ugyanezt jelenti a *florenca* is. A törökben használatos *forint* magyar átvétel.

filuria, *filorja*, loriot BARB. V. ö. görög χλωρία; a φλωρί alak török átvétel is lehet.

findik, mogyoró, noisette; fig. rávasz, p. *findikçi* fourbe; vendéglő, auberge BARB. Az arab nyelvből került szó eredetére v. ö. görög πανδοχέιον, magy. *vendég*.

firca, kefe, brosse. V. ö. olasz *furcia*, új-görög βούρσα. Ez utóbbi török vagy olasz átvétel.

firkata, frégate, v. ö. olasz *fargata*. A török történetíróknál előforduló *firkatun*, *firkatin* alakokból magyarázza BARB. a *brigantin* korzár hajókat.

fisket, *jesket* fütty, (a tengerészetnél), sifflet, *fischio di marinaio* BON. Az olasz *fischietto* átvétele.

firtina, *firtuna*, vihar, tempête; az olasz *fortuna* szó átvétele.

fistik pisztác, pistache; a keleti (arab és perzsa) nyelvekbe a görög πιστάκιον révén került.

foga (hajós műszó) tűz; *foga etmek*, mettre le feu á la pièce BARB. V. ö. olasz *fuoco*, velencz. *fogo*.

foja kis ezüst v. arany levelek, feuille, petites lames d'or ou d'argent BARB. fig. *fojasi mejdana çikti*. Eredetére v. ö. olasz *foglia*.

fora (hajós műszó), cris de commandement. Az olasz *fuori* átvétele.

forma, ív (papír), egyenruha; *bir forma kjad*, egy ív papír, v. ö. olasz *forma*, *uniforma*.

fotin, női cipő, bottine de femme; újabb átvétele az olasz *bottini*-nak.

franka, *franga*, frank, monnaie; *frank* európaít jelent, v. ö. *ala franka*, á la franque, európai módon, p. *ala franga saat* európai időjárású óra.

fransa, franse, Franciaország, France, *franse devleti*, franczia birodalom; *fransiz*, franczia; újabb franczia átvételek. A régibb használatú *franca, francali* olasz átvétel.

franžela, franžela, sütemény, pâte de farine blanche; v. ö. olasz *frangiola*.

frenk, firenk, európai, p. *frenk* üzümmü, apró szőlő, *firenk-hane* (vulg. *ferhane*), európai áruhááz; *frengei, firengi*, európai betegség, szifilis.

fuçi, hordó, tonneau; v. ö. új-g. βουτσι, mely azonban török átvétel is lehet. Megvan a magyarban is, v. ö. MTSz.

fulispid (hajó műszó), á tout vitesse BARB.; újabb átvétele az angol *full speed*-nak.

fulja (növénynév), vulg. *soyan čičeji*, hagymavirág MEY. V. ö. olasz *puglia*.

funda (növénynév), sarments, *funda demetleri* fascines BIAN. V. ö. új-g. φούντα.

furun, kemence, fourneau, *kirež furunu*, mészkályha. Az arab nyelv a görög φούρνος alakból vehette, noha az olasz *forno* is számba jöhet.

gabia, kosár a hajóárbocon, hotte BARB. Az olasz *gabbia* átvétele. V. ö. *gabia čiburu* kosárárbocz, *gabia sereni* kosár rúdja.

gajzar, szamár, ane BIAN. MEYER az új-görög γαϊδαρος átvételének tartja. A mai nyelvhasználatból egész kikopott szóalak.

galeta, köralakú kétszer sült, gâteau rond et plat BARB. Az olasz *galletta* átvétele.

galoš, kaloš, sárczipő, galoche SAM. Újabb franczia átvétel.

gardia, őrszem, gárda, garde BARB. Az olasz *guardia* átvétele. Ugyanezzel függ össze a *garden* szó, főleg a vesztegzár (quarantaine) örének elnevezésére, olaszul *guardian*. Az újabb nyelvhasználat inkább a *varda* szót használja, lásd u. o.

garikun, agaric (hashajtó szer), a görög άγαρικον megfelelője. Most már elavult kifejezés.

gaz, gáz, gaz; *ajdınlik gazi* világító gáz, *sulu gaz* petróleum, *gazži* gázgyújtó, *gazli šerbetler* gáztartalmú italok. Újabb franczia átvétel. Ugyanilyen alakú szó használatos még a fátyol szóra is, melynek törökje (*gaz*) szintén a franczia *gaze* átvétele.

gazeta, kazeta, ujság, journal, *gazetaži*, ujságíró SAM. Az olasz *gazetta* átvétele.

gazino, kazino, kávéház, a hol ujságot is tartanak, *café à l'euro-péenne* SAM., *gazinožu*, kávéház-tulajdonos. Az olasz *casino* átvétele.

gazja, *mimosa farnesiana*, *cassie* BARB. Az új-görög *κασσία* átvételének tartja MEYER.

gazoz, hűsítő ital, *gazeuse*. Újabbkori francia átvétel.

gomana, kötél, mely a hajót a horgonyhoz köti, *vaskábel*, *câble* BARB. Az olasz *gomena* átvétele.

gumalaka, gumi, *gomme laque* BARB. Újabb francia átvétel.

grandi, árbócz, *grand mât*; v. ö. *kontra grandi* BARB. Újabbkori olasz átvétel.

gürçata, 'barres de perroquet' (hajó műszó) BARB. Az olasz *crocette* átvétele.

guruş, kuruş, piaszter, *piastre*. Mint pénzegység egy század óta használatos, és negyven parát (körülbelül tíz krajczárt) foglal magában. V. ö. *arсланlı guruş*, oroszlanos (holland) piaszter, *kara guruş*, fekete (német) p. BARB. Eredetére nézve MEYER a középlatin *grossus*, olasz *grosso*, német *groschen*, magyar *garas* alakokkal hozza összefüggésbe. A törökbe valószínűleg a bizánczi, illetve arab nyelv révén került.

gülserin, haj, és bőrkenőcs, *glycérine*. ŠAK. A francia szónak népetymológiai átalakítása. A szó előrésze *gül* rózsát jelent.

gümrück, vám, *douane* BARB. V. ö. *gümrück mali* vámon átmént, vagyis európai portéka, *kara gümrük* szárazföldi vám. Az új-görög *κομμέρει* (lat. *commercium*) átvétele. A szó, mint török átvétel, ezen alakjában ismét visszakerült az újgörög nyelvbe.

günja, szegletmérő, *équerre*; v. ö. *günja božak* jobb szeglet. Az újgörög *γωνία* átvétele. BARR.

güfür, a francia *guipure* újabb átvétele. BARB.

güverte, küverte, fedélzet, *pont d'un vaisseau*, *tillac* BARB. E szó a velencei *coverta* (olaszúl *coperta*) átvétele.

*hač, hač,** kereszt, *croix*; *hači suja atmak* (keresztet a vízbe dobni) vízkereszt. Átvétel az örmény nyelvből.

haham, haçam, zsidó pap, *rabbin*; *haham baši* főpap, *le grand*

*) A *ç* csakis idegen, főleg arab szókban fordul elő és a népies kiejtés mindig *h*-nak hangoztatja őket. Így az arab *çaber* (hir) *haber*-nek, *çizmet* (szolgálat) *hizmet*-nek, *çotoz* (fejrevaló) *hotoz*-nak, továbbá a perzsa *çane* (ház) *hane*-nak, és a *çanım* (urnő) *hanım*-nak hangzik.

rabbin. Héber eredetű szó, mely a spanyol zsidók révén került a törökségbe.

hajdud, rabló, haramia, brigand, bandit. A hódoltság idejében került a törökségbe, valószínűleg délszláv közvetítéssel. BARB. egy *hajtu* alakot is ösmer, mely közvetlen a magyar *hajdu* átvételének látszik.

hale, hold-udvar, cercle autour de la lune SAM. Eredetére nézve MEYER a görög ἄλωϛ, francia *halo*, olasz *alone* szókkal hozza összefüggésbe. Valószínű, hogy az arabból vették át a törökök.

hamsi, *χamsi*, szardella féle hal, sardine, anchois; *hamsi baliçi*, szardella BARB. E szó főleg az anatóliai (láz) dialektusban fordul elő. Eredete ismeretlen.

harita, *χarta*, kártya, mappa, carte, plan Jus. *dünja hartasi* mappa. Eredetét illetőleg az olasz *carta* is számba vehető, noha újjörög átvétel is lehet.

hartal, *χartal*, íróta, parchemin pour écrire dessus ZEN. A görög χαρτάριον-nal van összefüggésben.

hartuc, *χartuz*, kartács, cartouche BARB. Újabb francia átvétel.

haviar, kaviár; újabb francia átvétel. (V. ö. *hajvár* MTsz.)

havli, *havli*, udvar, cour BARB. A *Lehce* tudós írója a török *avil*-ből igyekszik kimagyarázni, de azért kétségtelen, hogy az újjörög ἀολήátvételével van dolgunk. A ‚serviette, törülköző‘ jelentésű *havlu* szó keleti eredetű.

havra, zsidó község, synagogue SAM. Héber eredetű szó, mely a spanyol zsidók révén került a törökségbe.

havroz, *havruz*, éjjeli edény, pot de chambre BARB. Új-görög-ből átvett szó.

hersek, herczeg, électeur d'Allemagne; v. ö. *Hersek vilajeti* Herczegovina, *Kara Hersek* Fekete herczeg (brandenburgi Joachim török neve). A hódoltság idejében vették át a magyarból.

hetman, kozák főnök, chef de cosaques BARB. A lengyelből átvett szó. Régebben azon vilájetek kormányzóit is így hívták, kik a krimi khánoktól függtek.

hinto, *hintov*, hintó, grand carosse, voiture de cérémonie BARB. Az előbbi alakot közvetlen a magyarból vették át, a másikat pedig délszláv közvetítéssel.

hirizma, *χirizma*, kenőcs, gyűrű, anneau que les femmes

kurdes suspendent à leurs narines BARB. Az újjörög *χωριμα* átvétele.

hírvtat, žirvat, horvát, croate BARB. A kötördelöket is így hívják, mert rendszeren horvátországiak. Magyar és délszláv úton jutott a törökségbe.

hojrat, žojrat, paraszt, paysan, grossier BARB. A görög *χωριάτης* átvétele.

hokna, ‚salzbergrecht, salzbergwerk‘. MIKLOSICH, a ki HAMMER révén ismeri e szót, a szerb *okno*, oláh *okne* és újjörög *okna* szókkal hozza összefüggésbe.

horaz, žoraz, táncz, danse BARB. Az újjörög *χορός*-ból került a törökségbe. Ugyancsak ebből való az ugyanazon jelentésű *hora* szó is, v. ö. *hora tepmek* tánczolni.

horata, žorata, tréfa, plaisanteries, jeux BARB. *horataži* persifleur. Átvétele az újjörög *χωρατά*-nak. A *χωραταζής* a török-ből való visszavétel.

hristian, žristian, keresztény, chrétien; a görög *χριστιανός* átvétele.

hulja, žulja, epe, bile, fiel BARB. A görög *χολιον* átvétele, nemkülönben a *malizulja* is, mely szintén e szóval van összefüggésben. Lásd u. o.

husar, huszár MIKL.; magyar átvétel.

KÚNOS IGNÁCZ.

Báhomos. Bereg-Rákos vidékéről ez van közölve a MTsz.-ban: «*báhomos hely*», s a *báhomos* értelmezésül a közlő a ‚gazos‘-t adja. A szó a ruthén *bahno* ‚mocsár‘, t. *bahno* ‚mocsár, sár‘ átnevése (v. ö. MIKL. EtymWb. 6, *bagno*) alatt s egyúttal megérteti velünk az ilyen helynévmegfeleléseket: *Balaton* — *blatno* | *Komárom* — *Komárno* stb. Kivánatos volna tudni, vajjon a **báhom* (mert a *báhomos* nom. possessor. továbbképzés) megvan-e népnyelvünkben.

M. J.